

SKOFJELOŠKIM OBČANOM ZA TISOČLETNICO LOKE

Letošnji Loški razgledi izidejo tik pred začetkom leta 1973, v katerem bo naša občina slavila 1000-letnico, od kar so njeni kraji prvič omenjeni v listinah in jim je s tem potrjen 1000-letni obstoj in razvoj.

Kaj vse se je v teh 1000 letih dogajalo? Kako velike spremembe so v dolgi dobi 1000 let doživljali rodovi naših prednikov na loških tleh? To so naša razmišljanja, kadar se zamislimo v bogato zgodovino našega ozemlja.

Osnovni namen Loških razgledov, ki so nam v vseh preteklih letih odkrivali našo zgodovino, je dosežen. Naš zgodovinar dr. Pavle Blaznik, nekateri drugi pred njim in nekateri drugi skupaj z njim so nam odkrivali pogled v 1000-letno zgodovino naših krajev in ljudi. Če k tem dognanjem dodamo še nekoliko razmišljanj in domišljije, se zavrti pred našimi duhovnimi očmi zanimiv film, v katerem nastopajo častitljivi škofje iz daljnega Freisinga, grajski oskrbniki in kaščarji, razni plemenitaši, tuji doseljenci, železnikarski fužinarji in kovači, mestni sodniki in meščani, obrtniki in trgovci ter množice kmečkih ljudi, ki so krčili gozdove, ustvarjali kmetije in jih v trudu in znoju obdelovali, da so prehranjevali gosposko in svoje številne družine. Pred nami vstajajo slike o stražarjih na Zgornjem stolpu in Starem gradu, o zidavi in prezidavah na loškem gradu, o življenju oblastnikov na gradu in meščanov pod njim, o hudem potresu in požarih, o uporih podložnikov, o širjenju luteranstva kot protesta zoper tedanje socialne in politične razmere, o kugi, lakoti in povodnjih, o procesijah in praznovanjih, o obrtniških cehih, o stavbenikih gotških cerkva in podobarjih baroka pa o trdem delu kmečkega človeka, gruntnarja in kajžarja, ter njegovi zvestobi, da je kljub svoji odvisnosti in neizobraženosti ostal Slovenec, zavedajoč se svojih človeških pravic. Še dosti bolj živo pa nam vstajajo pred očmi slike iz zadnjih dveh stoletij: ko je oblast fevdalnega gospoda prevzela avstrijska država, namestila v gradu davkarijo in sodnijo, ko je kmečka odveza postavila kmeta za lastnika zemlje, ko se je budila narodna zavest in so nastajala domorodna društva. Vstajajo nam slike razmer, ko so se naši fantje za tuje interese bojevali ob okupaciji Bosne, krvaveli in umirali na frontah prve svetovne vojne in ko so se izpod tuje Avstrije rešili v okvir stare Jugoslavije.

Zelo blizu pa so nam dogodki naše najbolj slavne in žal tudi najbolj krvave preteklosti, ko so se v času druge svetovne vojne naši ljudje v krvavih nastopih dvignili zoper fašizem in nacizem. Narodnoosvobodilna vojna in socialna revolucija sta nam prinesli nacionalno in socialno svobodo. To pa sta hkrati temelja naših povojnih uspehov, ki se več kot očitno kažejo v popolnoma spremenjenih krajih in socialnem položaju občanov.

Dvoje nasprotij mi posebej stopa pred oči — fevdalni podložnik, ki so mu grajski oblastniki krojili usodo in je moral tiho ter ponižno delati, kar in kakor

so mu ukazovali, in pa sedanji delovni človek samoupravljaivec, ki samostojno soodloča o svojem delu in sadovih svojega dela.

Počasi se je sukalo kolo zgodovine, toda presukalo se je v socialni revoluciji tako, da je sedaj naš delovni človek svoboden ustvarjalec svoje lastne usode. Prav v tem dejstvu vidim vizijo prihodnosti, v kateri svobodni ustvarjalci z izrednimi napori ustvarjamo nove razmere, nove pogoje in nove odnose.

Vsem občanom želim, da ob stvarnih pogledih na tisočletno preteklost in na sedanost zavestno, ponosno in veselo proslavljajo tisočletnico. Muzejskemu društvu in Loškim razgledom pa želim, da nam, naši mladini in zanamcem še naprej odkrivajo bistvo preteklih in sedanjih dogajanj na naših tleh ter nas s tem krepijo v ljubezni do domačije in v razumevanju do soljudi.

Tone Polajnar
predsednik skupščine
občine Škofja Loka